

International økonomi A – Hhx

Vejledning / Råd og vink

Afdelingen for gymnasiale uddannelser 2010

Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og den udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse. Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

1. IDENTITET OG FORMÅL	3
1.1. Identitet	3
1.2. Formål	3
2. FAGLIGE MÅL OG FAGLIGT INDHOLD	3
2.1 Faglige mål	3
2.2 Kerne stof	6
2.3 Supplerende stof	8
2.4 Metodebegrebet i international økonomi	8
3. TILRETTELÆGGELSE	8
3.1 Didaktiske principper	9
3.3 Arbejdsformer	10
3.4 It i undervisningen	16
3.5 Samspil med andre fag	17
3.6 Undervisningsmaterialer	20
3.7 Progression i undervisningen	20
3.8 International økonomi som valgfag	21
4. EVALUERING	21
4.1 Løbende evaluering	21

4.2 Prøveformer	22
3. Bedømmelseskriterier	26

1. Identitet og formål

International økonomi er et af hhx-uddannelsens profilfag, som kan læses både på niveau B og niveau A. Niveau B er obligatorisk for alle hhx-elever, mens international økonomi, niveau A kan udbydes som henholdsvis studieretningsfag og valgfag. Målene og kernestoffet på B-niveauet er en delmængde af målene og kernestoffet på A-niveauet. Men på A-niveauet er det taksonomiske niveau på de fleste emneområder højere end på B-niveauet.

1.1. Identitet

”International økonomi er et samfundsvidenskabeligt fag, der omhandler den samfundsøkonomiske udvikling set i et nationalt, et europæisk og et globalt perspektiv.

Faget giver således viden om og forståelse af den samfundsøkonomiske udvikling i en åben økonomi. Faget beskæftiger sig med beskrivende økonomi og med økonomisk teori og metode.”

International økonomi har betydning som et almindende fag, der bidrager til at udvikle elevernes omverdensforståelse, herunder forståelse af det økonomiske samspil mellem de økonomiske delsektorer, den økonomiske afhængighed og den økonomiske udvikling set i et nationalt, europæisk og globalt perspektiv.

Faget beskæftiger sig med beskrivende økonomi, mikroøkonomi og makroøkonomi. Men det skal understreges, at hovedvægten af faget udgøres af makroøkonomiske sammenhænge, teorier, metoder og problemstillinger.

Fagets samfunds-faglige metodetilgang er væsentlig for fagets identitet, fordi samspillet mellem teori og empiri er væsentlig for forståelsen af hvilke samfundsøkonomiske mekanismer, der har betydning fagets genstandsområder.

1.2. Formål

Af fagets formål fremgår det således, at faget bidrager til at udvikle elevernes forståelse af såvel den nationale som den europæiske som den globale udvikling. Desuden bidrager faget til, at eleverne udvikler både faglig indsigt og studiekompetence, herunder at eleverne udvikler deres analytiske evner. Det vil sige, at det forventes, at eleverne tilegner sig et begrebsapparat, teoretisk viden og analysemetoder, der giver mulighed for at foretage kvalificerede samfundsøkonomiske vurderinger.

Ligeledes skal faget bidrage til, at eleverne lærer at forholde sig reflekteret over for samfundsøkonomiske problemstillinger i deres omverden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

De faglige mål er udtryk for de kompetencer, som eleverne skal have tilegnet sig ved undervisningens afslutning. Det indgår således i bedømmelsen af både den skriftlige og den mundtlige prøve i faget, i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde fagets mål. De faglige mål er derfor afgørende for indholdet i både fagets kernestof og det supplerende stof.

2.1 Faglige mål

I det følgende citeres og kommenteres læreplanens elve mål. Det vil sige, hvad eleverne skal kunne ved undervisningens afslutning. I beskrivelsen af de faglige mål anvendes taksonomiske begreber, redegørelse, analyse, vurdering osv.

Taksonomiske begreber

Beregne/opstille/tegne -eleverne skal udføre en simpel behandling af samfundsøkonomiske data. Eleverne skal foretage simple beregninger, opstille tabeller, indtegne eller illustrere ved hjælp af

diagrammer eller kurver og derved behandle samfundsøkonomiske data. Talbehandlingen kan med fordel udføres på PC.

Redegøre - eleverne skal give en samlet struktureret fremstilling af kendte samfundsøkonomisk forhold og problemstillinger. Eleverne skal finde de væsentligste elementer i et samfundsøkonomisk materiale og præsentere disse i struktureret form, således at eleverne viser, at der er foretaget et valg af stof under hensyntagen til det stillede spørgsmål eller en given problemstilling. Redegørelse anvendes ofte ved begrebsafklarende spørgsmål, men også til afklaring af samfundsøkonomiske problemstillinger.

Sammenligne – eleverne skal påvise ligheder og forskelle mellem undersøgte samfundsøkonomiske forhold. En sammenligning skal føre til en påvisning af ligheder og forskelle mellem de undersøgte samfundsøkonomiske forhold i en struktureret form.

Forklare - eleverne skal med brug af faglige termer anskueliggøre et komplekst samfundsøkonomisk forhold, en teori eller en model. En forklaring knytter sig specifikt til et afgrænset forhold og kræver anvendelse af faglig sprogbrug. Forklaringen er som udgangspunkt afdækkende i en ny sammenhæng, mens redegørelsen er strukturerende i en velkendt sammenhæng.

Analysere -eleverne skal, ved hjælp af fagets metoder og teori samt gennem undersøgelse og bearbejdning af samfundsøkonomisk information udarbejde en systematisk fremstilling af årsagssammenhænge i forbindelse med en samfundsøkonomisk problemstilling. Analysens formål er at anvende metoder, modeller og teori, som redskaber til at undersøge og afdække årsagssammenhænge, det vil sige, at der er knyttet et ”hvorfor” til analysen. Ofte vil en analyse beskæftige sig med, hvordan samfundsøkonomiske begivenheder påvirker hinanden, og det vil kræve, at eleverne forstår forskellen på årsag og virkning.

Diskutere – eleverne skal belyse en samfundsøkonomisk problemstilling ved at sætte forskellige synspunkter og argumenter op over for hinanden, som fortrinsvis er fagligt funderede. En diskussion munder ikke nødvendigvis ud i en konklusion, men har sin primære betydning via argumentationen og dennes kvalitet, det vil sige den interne logik og konsistens. Eleverne skal vise, at de kender forskel på at forholde sig sagligt og loyalt til et materiale og at forholde sig subjektivt til materialet. I en diskussion er eleverne ikke afskåret fra at fremsætte personlige synspunkter eller holdninger, men det skal ske som resultat af en belysning af synspunkter og argumenter. Herved kan eleverne bidrage med deres egne velbegrundede synspunkter og argumenter.

Vurdere - eleverne skal ud fra faglige kriterier tage stilling til, hvordan undersøgte samfundsøkonomiske forhold må forventes at påvirke den økonomiske udvikling. Vurderingen betoner de faglige kriterier i en stillingtagen til et samfundsøkonomisk forhold, en samfundsøkonomisk begivenhed eller økonomisk politik eller lign. Det er vigtigt, at eleven benytter fagets faglighed som en central del af vurderingen og derved legitimerer vurderingen og dens gyldighed. Vurderingens primære formål er ikke at tilkendegive synspunkter eller holdninger, men synspunkter eller holdninger kan komme til udtryk som resultat af en fagligt velbegrundet vurdering.

Perspektivere - elevernes skal kunne tage stilling til konsekvenserne af en given samfundsøkonomisk udvikling i en international, historisk eller en fremtidig sammenhæng. I perspektivering forventes eleverne at kunne redegøre for, hvilke konsekvenser en samfundsøkonomisk problemstilling kan tænkes at have i fremtiden eller i en bredere geografisk sammenhæng f. eks fra det lokale til det nationale, eller fra det nationale til det globale. Der kan også være tale om nye muligheder, udfordringer eller trusler der åbner sig som konsekvens af en behandlet problemstilling. Eleverne bør overveje, hvilke problemstillinger eller udfordringer der ligger i forlængelse af den behandlede problemstilling.

Mål: ” anvende viden om økonomisk teori og metode til analyse af samfundsøkonomiske sammenhænge og af samspillet mellem de økonomiske delsektorer. ”

Dette mål er meget omfattende og komplekst, idet det indebærer, at eleverne tilegner sig viden om økonomisk teori og metode, og at de kan anvende denne viden, når forskellige samfundsøkonomiske sammenhænge og samspil skal analyseres. Det vil sige, at målet både bidrager til at give eleverne relevante analyseværktøjer (økonomisk teori og metode) og viden om fagets centrale emneområder

Mål: ” ud fra økonomiske nøgletal analysere og vurdere økonomiske balanceproblemer samt analysere og vurdere de samfundsøkonomiske virkninger af økonomisk-politiske indgreb og begivenheder. ”

Dette mål indebærer, at eleverne analyserer og vurderer makroøkonomiske nøgletal og i den forbindelse identificerer og vurderer økonomiske balanceproblemer. Endvidere skal eleverne kunne analysere og vurdere, hvordan forskellige økonomisk-politiske indgreb (de økonomiske politikker) og forskellige økonomisk-politiske begivenheder (oliekriser, valutakriser og lignende) påvirker de økonomiske nøgletal og dermed de økonomiske balanceproblemer.

Mål: ” analysere, perspektivere og vurdere nationale og globale samfundsøkonomiske problemstillinger. ”

Der kan være tale om såvel historiske (fx finanskriser) som aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger (fx velfærdsstatens udfordringer).

Hvilke problemstillinger, der behandles i løbet af undervisningsperioden, vil afhænge af elevernes interesseområder. Det supplerende stof skal blandt andet medvirke til at opfylde ovenstående mål.

Mål: ” have kendskab til centrale makroøkonomiske skoler. ”

Dette mål indebærer, at eleverne i hovedtræk skal kunne gengive makroøkonomiske skolers idegrundlag, hvilket medvirker til at perspektivere den økonomiske teori og politik.

Mål: ” anvende viden om handelsteorier og det internationale økonomiske samarbejde til at analysere og vurdere udviklingen i Danmarks udenrigshandel, den globale handel og den internationale arbejdsdeling. ”

Dette mål handler om udenrigsøkonomi, idet det indebærer, at eleverne tilegner sig viden om handelsteorier og internationalt økonomisk samarbejde (WTO, frihandelsområder, toldunioner og lignende) som baggrund for at kunne analysere og vurdere udviklingen i både Danmarks udenrigshandel (fordeling på varer og tjenester og fordeling på lande/regioner) og udviklingen i de globale handelsmønstre, herunder udviklingen i den internationale arbejdsdeling.

Mål: ” analysere, vurdere og sammenligne forskellige grader af økonomisk integration, herunder redegøre for det økonomiske samarbejde i EU. ”

Dette mål indebærer, at eleverne opnår viden om forskellige former for økonomisk integration (frihandelsområde, toldunion, fælles marked, økonomisk union, monetær union samt økonomisk, politisk og monetær union), og at de analyserer, vurderer og sammenligner de forskellige former for økonomisk integration. Endvidere skal eleverne kunne redegøre for det økonomiske samarbejde i EU, herunder den økonomiske integration i EU.

Mål: ” anvende viden om økonomisk vækst og globale vækstcentre til at analysere konjunkturudviklingen i Danmark og den globale økonomi. ”

Dette mål indebærer, at eleverne opnår viden om økonomisk vækst (måling af vækst og vækstfaktorer) og viden om aktuelle globale vækstcentre. Denne viden skal eleverne kunne anvende til at analysere konjunkturudviklingen i Danmark og i den globale økonomi. Her er det relevant, at eleverne analyserer den økonomiske udvikling i Danmark over en længere periode, og at de analyserer årsagerne til, at der er sket skift mellem højvækstperioder og lavvækstperioder. Ligeledes er det relevant, at eleverne analyserer udviklingen i den globale økonomi i et historisk perspektiv, herunder at de analyserer, hvilke økonomisk-politiske begivenheder der har øvet indflydelse på udviklingen i den globale økonomi.

Mål: ” analysere, diskutere og vurdere forskellige velfærdsmodeller. ”

Dette mål indebærer, at eleverne opnår viden om forskellige velfærdsmodeller, således at eleverne kan

analysere og vurdere de forskellige velfærdsmodeller, herunder diskutere de stærke og svage sider ved velfærdsmodellerne og kunne analysere og vurdere fremtidige udfordringer for velfærdssamfundet.

Mål: ” *analysere og vurdere forskelle i levevilkår samt gøre rede for forskellige udviklingsteorier og former for udviklingsbistand.* ”

I dette mål rettes fokus mod udviklingskendetegn, der kan anvendes til at analysere og vurdere forskelle i levevilkår (BNP pr. indbygger, erhvervsstruktur, demografiske forhold og lignende). Desuden skal eleverne kunne redegøre for forskellige udviklingsteorier og forskellige former for udviklingsbistand (fx bilateral kontra multilateral bistand og projektbistand kontra sektorbistand).

Mål: ” *redegøre for, sammenligne, analysere og vurdere informationer vedrørende erhvervsstruktur, levevilkår, demografi og økonomisk udvikling i forskellige lande og regioner.* ”

Dette mål indebærer, at eleverne redegør for, sammenligner, analyserer, vurderer informationer om erhvervsstruktur, levevilkår, demografiske forhold og den økonomiske udvikling i forskellige lande og regioner. Ligeledes indebærer målet, at eleverne vurderer pålideligheden af de anvendte kilder, og at eleverne opnår færdighed i at tolke økonomiske tekster, tabeller og diagrammer.

Mål: ” *foretage databehandling, herunder søge og vurdere samfundsøkonomisk information* ”

Dette mål handler om at kunne overskue mulige datakilder til en given problemstilling, således at der kan foregå en kvalificeret indsamling og udvælgelse. Dernæst handler det om at bearbejde de indsamlede data ved at organisere og systematisere disse data. Ved indsamling af data forstår man både selve indsamlingen af data, der eksisterer i forvejen og det at fremstille data, der beskriver empirien, som ikke nødvendigvis foreligger.

Mål: ” *opstille tabeller og tegne diagrammer til at illustrere samfundsøkonomiske data og foretage simple beregninger i forbindelse med samfundsøkonomiske analyser.* ”

Dette mål drejer sig om at behandle samfundsøkonomisk data herunder især et talmateriale. Eleverne skal kunne foretage simple beregninger f. eks. procentberegninger, opstille tabeller eller tegne diagrammer. Denne type databehandling indgår ofte i analyser, der er beskrevet i fagets øvrige faglige mål.

Mål: ”strukturere og formidle fagligt stof”

Dette mål indebærer, at eleverne i skrift og tale kan formidle fagets stofområder ved at anvende fagets begrebsapparat på en selvstændig måde. Dette kræver dels at eleverne færdes hjemmevandt i det faglige stof og kan udtrykke sig både i skrift og tale om problemstillinger knyttet til faget. I forhold til at strukturere det faglige stof, drejer det sig om at kunne behandle stoffet systematisk på en måde der imødekommer en bestemt udfordring; en problemformulering, en case-opgave, en eksamensbesvarelse eller et notat.

2.2 Kernestof

Kernestoffet udgør det obligatoriske faglige indhold, der medvirker til at opfylde fagets mål. Der skal i den forbindelse dog gøres opmærksom på, at eleverne ikke alene ved hjælp af kernestoffet kan opfylde de faglige mål. Kernestoffet skal således uddybes og perspektiveres af det supplerende stof.

I nedenstående oversigt gengives læreplanens liste over kernestoffet med uddybende forslag til fagligt indhold. Da stof og indhold allerede er berørt i forbindelse med kommentarerne til målene, vil der blive tale om nogle få gentagelser fra forrige afsnit.

Oversigt over kernestoffet:

” økonomisk teori og metode ”	udbuds/efterspørgselsmodeller analyse af den økonomiske situation i et land/en region og vurdering af, hvilke konsekvenser en given begivenhed kan få for den økonomiske udvikling i landet/regionen indsamling og behandling af samfundsøkonomisk data af både kvantitativ og kvalitativ karakter.
” de økonomiske delsektorer og samspillet mellem disse ”	husholdningerne, virksomhederne, den finansielle sektor, den offentlige sektor og udlandet løndannelse, prisdannelse, rentedannelse, valutakursdannelse, og indkomstdannelse samt skattestruktur og offentlig udgiftsstruktur
” nationalregnskabsbegreber og makroøkonomiske nøgletal ”	BNP og forsyningsbalance, faste og løbende priser arbejdsløshedsprocent, inflationsprocent, saldo på betalingsbalancens løbende poster og saldo på det offentlige budget i procent af BNP, udlandsgæld og offentlige gæld i procent af BNP samt den korte og lange rente
” økonomiske balanceproblemer – herunder miljø udfordringer og centrale økonomiske politikker ”	arbejdsløshed, inflation, betalingsbalance og offentlig budgetsaldo miljø og klimaproblemer finanspolitik, pengepolitik, valutapolitik, arbejdsmarkedspolitik, erhvervs politik, indkomstpolitik, miljøpolitik og målkonflikter
”makroøkonomiske skoler ”	keynesianisme og monetarisme
”handelsteorier, international handel og international arbejdsdeling ”	konkurrenceevne, klassiske og nyere handelsteorier, handel fordelt på varegrupper og tjenester samt fordelt på lande og regioner arbejdsdelingen mellem vestlige industrilande, Østeuropa, NIC-lande, OPEC-lande og ulande
”internationalt økonomisk samarbejde og forskellige grader af økonomisk integration ”	frihandelsområde, toldunion, fællesmarked, økonomisk union, monetær union samt politisk, økonomisk og monetær union. de økonomiske politikker og den økonomiske integration i EU samt EU's indtægter og udgifter og samarbejdet i WTO mv.
”økonomisk vækst, konjunkturforløb og international konjunkturspredning ”	måling af økonomisk vækst, vækstfaktorer, herunder indsatsen af arbejdskraft og realkapital, uddannelse, forskning og udvikling, teknologioverførsel og allokeringen af produktionsfaktorerne konjunktursvingninger og konjunkturafsmitning
”velfærdsmodeller ”	den skandinaviske, den centraleuropæiske og den liberale velfærdsmodel
”udviklingsteorier, udviklingspolitik og udviklingssamarbejde ”	afhængighedsteorier, moderniseringsteorier og demokratiseringsteorier strategier i Danmarks bistandsarbejde fra 1960erne til i dag
”erhvervsstruktur, levevilkår,	erhvervsfordeling, demografiske nøgletal, BNP pr. indbygger.

indkomstfordeling og demografisk udvikling ”	Analfabetisme samt diverse mål for materiel levestandard.
--	---

2.3 Supplerende stof

Det supplerende stof vælges i samarbejde mellem eleverne og læreren. Stoffet udvælges således, at det uddyber og perspektiverer kernestoffet.

Det supplerende stof skal blandt andet medvirke til at opfylde målet: Eleverne skal kunne ” *analysere, perspektivere og vurdere nationale og globale samfundsøkonomiske problemstillinger.* ”

Hvilke emner fra kernestoffet, der uddybes ved hjælp af det supplerende stof, vil afhænge af elevernes interesseområder. Der vil typisk være en aktuell vinkel på stoffet, hentet fra diverse trykte og digitale medier. Ofte vil tidligere gennemgåede emner kunne uddybes og perspektiveres senere i perioden på grund af aktuelle samfundsøkonomiske begivenheder.

2.4 Metodebegrebet i international økonomi

Det kan give god mening, at opfatte international økonomi som et undersøgende fag, der i sin grundtone er på udkig efter at forstå og håndtere den internationale økonomiske virkelighed (empiri) og på samme tid erkender, at andre gennem tiderne har haft samme bestræbelse, og at dette har ført til yderst kvalificeret teoridannelse. Vores arbejde som undervisere i international økonomi består derfor i at afdække og dokumentere virkeligheden med empiriske data indenfor fagets genstandsfelter og samtidig undervise i teori knyttet til faget.

På den ene side har vi den empiriske virkelighed, som den kommer til udtryk i kvantitative kilder; statistisk talmateriale, evt. i form af grafer og diagrammer. Vi har også kvalitativt materiale, oftest i form af artikler, der udtrykker forskellige fortolkninger af virkeligheden. Ved at bearbejde vores informationer bliver vi i stand til at tegne tilnærmelsesvis sammenhængende billeder af virkeligheden, omend der altid kun vil være tale om fragmenter af virkeligheden. En del af fagets metode drejer sig således om at foretage en systematisk og troværdig indsamling, bearbejdning og præsentation af disse data.

På den anden side sætter vi os ind i faglig økonomisk teori. Det er vigtigt at holde sig vekselvirkningen for øje, hvilket gør os i stand til at analysere vores datamateriale, dvs. finde mulige årsagsforklaringer på samfundsøkonomiske problemstillinger og sammenhænge. Dvs. at vi i høj grad anvender fagets teori i analysen af den dokumenterede empiri.

En anden del af fagets metodiske tilgang består i at sammenholde de økonomiske teorier med empirien og undersøge, hvorvidt teorierne bidrager til at forklare de empiriske observationer vi har gjort i virkelighedens verden, eller der er behov for nye forklaringer på de samfundsøkonomiske virkeligheder.

Udviklingen af handelsteorier kan tjene som eksempel: Vi kan empirisk afdække globale handelsmønstre med empiriske data. Ønsker vi årsagsforklaringer på de fundne handelsmønstre, kan vi søge hjælp i handelsteorierne, (komparative fordele) som med tiden har udviklet sig, nye teorier (efterspørgselsteori) kommer til for at forklare nye sammenhænge.

3. Tilrettelæggelse

Uddannelsestiden er på i alt 255 timer, hvor nogle af timerne skal indgå i studieområdet.

Undervisningen kan med fordel placeres som et treårigt forløb på 1.-3. år. Ved at påbegynde undervisningen på 1. år tilvejebringes to fordele. For det første opnås muligheden for fagligt samspil med samfundsfag og matematik. For det andet får eleverne muligheden for at få et tydeligt billede af international økonomi som studieretningsfag, inden de endeligt vælger studieretning.

I de tilfælde hvor skolens planlægning resulterer i, at undervisningen i international økonomi og samfundsfag finder sted parallelt i samme semester anbefales det, at lærerne i de to fag udarbejder planer, der sikrer at undervisningen i de to fag supplerer hinanden på en hensigtsmæssig måde, hvad angår undervisningens indhold og progression.

Undervisningen kan også placeres på 2.-3. år. I det tilfælde, anbefales det at der sættes et særligt fokus på det obligatoriske samspil i studieområdet del 1 mellem international økonomi og samfundsfag (og evt. matematik) for at sikre at fagenes faglige og metodiske identitet fremstår klart for eleverne allerede tidligt i uddannelsen. Det er vigtigt for at bidrage til opfyldelse af studieområdets faglige mål.

I studieområdet del 1 (den samfundsøkonomiske/samfundsfaglige område) indgår international økonomi som profilfag med ca. 15 timer. I studieområdets del 3 indgår international økonomi med ca. 15 timer.

3.1 Didaktiske principper

Da de fleste af emneområderne i faget international økonomi løbende indgår i den offentlige debat, er det vigtigt, at undervisningen tager udgangspunkt i aktuelle emner og problemstillinger, således at undervisningen får relation til den virkelige verden.

Ved at indføre viden og teori i konkrete virkelighedsnære sammenhænge, kan læreren fremme elevernes engagement og lyst til at tilegne sig samfundsøkonomisk teori og metode, idet eleverne erfarer, at faglig indsigt og viden kan anvendes til at belyse og forklare de aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger, som indgår i den offentlige debat.

Det fremgår heraf, at det er hensigtsmæssigt at tematisere undervisningen, således at viden og teori så vidt det er muligt indføres i konkrete aktuelle sammenhænge. Herved kan en lærebog i international økonomi betragtes som en håndbog, hvor emner og teori kan læses i mindre enheder og i en rækkefølge, der tilpasses de temaer, som behandles.

Det anbefales derfor, at der ved undervisningens tilrettelæggelse anvendes den induktive metode, det vil sige, at undervisningen tager udgangspunkt i virkeligheden, og at der anvendes en problemorienteret og helhedsorienteret undervisning, hvor eleverne selv henter empirisk materiale blandt andet på internettet og bringer dette i samspil med fagets begrebsapparat. Således vil det blive naturligt at fagets teori og empiri spejler sig i hinanden.

Den induktive undervisningsmetode kan derfor ikke stå alene, da det ved denne undervisningsmetode er svært at skabe teoretisk indsigt i og sammenhæng mellem emnerne, der behandles. Det er hensigtsmæssigt, at den induktive metode suppleres med den deduktive metode, hvor det er læreren, der strukturerer stoffet og skaber fagets grundlæggende sammenhænge.

Det er væsentligt, at undervisningen tilrettelægges med progression der tager højde for at eleverne arbejder med udfoldelse af taksonomiske begreber med stigende grad af faglig forpligtelse. Elevernes forståelse af de taksonomiske niveauer og deres forskellige betydninger bør indtænkes i undervisningens progression i samspil med det faglige indhold og elevernes forudsætninger.

De økonomiske kompetencer udgør en supplerende tilgang til faget. Med afsæt i udvalgte økonomisk kompetencer fx modelleringskompetencen kan man vælge fagligt stof der kan gøres til genstand for arbejde med modelleringskompetencen. Således er det ikke stoffet der er i centrum, men elevernes evne

til at arbejde med økonomiske modeller i forskellige sammenhænge. [Læs mere om økonomiske kompetencer på EMU'en](#)

3.3 Arbejdsformer

Indledningsvis nævnes kort nogle forhold, der karakteriserer god undervisning i international økonomi.

Når der forekommer en aktuel begivenhed, der har relation til et af fagets emner, er det vigtigt, at denne begivenhed straks inddrages i undervisningen og relateres til teorien, selv om det ikke passer ind i det tema, klassen arbejder med. Hvis klassen på et senere tidspunkt arbejder med et tema, der har relation til begivenheden, inddrages denne igen i undervisningen.

På grund af fagets høje abstraktionsniveau er det vigtigt, at teorien understøttes af eksempler, og at der forekommer en faglig progression fra enkle samfundsøkonomiske begreber, teorier og sammenhænge til mere komplicerede. Det er ligeledes vigtigt, at det faglige indhold, understøttes med statistisk materiale og/eller aktuelle artikler fra medierne. Det anbefales at eleverne oparbejder kompetence i at søge information på relevante databaser på internettet, forholde sig kritisk til kilderne og efterfølgende behandle denne information.

Klasseundervisning

Klasseundervisning i form af lærer- eller elevforedrag indgår som en del af undervisningen, blandt andet fordi det er en af de undervisningsformer, eleverne senere vil møde som studerende ved de videregående uddannelser. Men envejskommunikation i form af foredrag kan kun anvendes i kort tid ad gangen fx til gennemgang af teori. Foredrag som undervisningsform virker i øvrigt bedst, hvis foredraget er ledsaget af eksempler og illustrationer, som eventuelt er uddelt i kopi til eleverne på forhånd.

Klasseundervisning i form af samtaleundervisning kan med fordel anvendes i forbindelse med behandlingen af et aktuelt og gerne kontroversielt emne. Men det fordrer, at eleverne har tilstrækkelig viden, erfaring og engagement, før de kan deltage i en samtale/diskussion om et emne.

Der vil være forskelle i elevernes interesse for faget og deres evne til at tilegne sig faget. Herudover vil der være forskelle i elevernes modenhed, abstraktionsevne og faglige forudsætninger. Derfor kan det være en god ide en gang imellem at dele klassen i to dele, således at de fagligt velfungerende og modne elever i mindre grupper selvstændigt arbejder med et emne, samtidig med at de fagligt svagere elever arbejder i klassen med det samme emne men under lærerens vejledning og støtte. Herved får de fagligt svagere elever en større mulighed end normalt for at stille spørgsmål til læreren, og læreren får mulighed for at tilrettelægge undervisningen med særligt henblik på at tilgodese disse elevers behov.

Gruppeundervisning

Gruppeundervisning kan blandt andet anvendes til løsning af konkrete opgaver samt til at bearbejde og diskutere aktuelle problemstillinger fx i forbindelse med arbejdet med en case.

Hvis gruppearbejdet fungerer, det vil sige, at alle eleverne deltager aktivt i arbejdet, er det en meget effektiv arbejdsform, som i øvrigt giver store muligheder for differentiering af undervisningen.

I forbindelse med gruppearbejde er det således en god ide en gang imellem at inddele eleverne efter deres faglige kunnen og motivation, det vil sige danne homogene grupper. Fordelen herved er, at læreren fortrinsvis kan koncentrere sin vejledning og hjælp til de fagligt svagere grupper. Det er i den forbindelse vigtigt, at læreren er åben over for eleverne vedrørende formålet med denne inddeling af eleverne, og at eleverne accepterer inddelingen.

Individuel undervisning

I international økonomi vil eleverne arbejde individuelt i forbindelse med informationssøgning, tabelopstilling og udarbejdelse af diagrammer, som belyser samfundsøkonomiske forhold. Skriftlige opgaver er ligeledes individuelt arbejde.

Det kan i øvrigt anbefales at give eleverne individuelle opgaver, der er tilpasset den enkelte elevs faglige niveau og interesse, til fremlæggelse på klassen. Det bør fortrinsvis være eleverne selv (evt. i samråd

med læreren), der vælger de emner/problemstillinger, de vil fremlægge på klassen.

Det kan eksempelvis være fremlæggelse af en graf eller en tabel, som eleven skal forklare og kommentere. Det kan også være fremlæggelse af en aktuel tekst fra medierne. Eleverne bør have en uge til at forberede fremlæggelsen, og læreren bør hjælpe med forberedelsen, hvis en elev ønsker det. Fremlæggelsen i klassen kan fx vare 5 - 10 minutter. Det vil være hensigtsmæssigt at vælge flittige og motiverede elever til de første oplæg, der fremlægges på klassen.

I øvrigt er det relevant, at læreren underviser i, hvordan eleverne tilegner sig indholdet i en artikel og en lærebog. Dette kan ske ved at lade eleverne på skift:

- finde og forklare nøgleord i teksten
- udarbejde et resume til teksten
- stille faktaspørgsmål til teksten (hvad? hvor? og hvornår?). Det vil sige spørgsmål, hvor svarene findes i teksten
- stille tænkespørgsmål til teksten (hvorfor? og hvordan kan det være?). Det vil sige spørgsmål, hvor eleverne skal ræsonnere sig til et svar.

Ovenstående opgaver kan eleverne enten udføre individuelt eller i grupper to og to.

Casearbejde

For at gøre undervisningen virkelighedsnær er det relevant, at eleverne arbejder med forskellige casetyper, som omhandler aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger. Der kan fx arbejdes med en case, hvor problemet (problemerne) på forhånd er givet, og hvor eleverne skal analysere og vurdere forskellige løsningsmuligheder på problemet (problemerne). Ligeledes kan eleverne arbejde med en åben case, det vil sige en case, hvor eleverne selv både skal identificere og komme med løsningsforslag til de problemstillinger, som de mener, at casematerialet indeholder.

Arbejdet med en case medvirker blandt andet til at udvikle elevernes evne til at anvende deres kundskaber (begrebsapparat, teoretisk viden og analysemetoder) til at komme med løsningsforslag til aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger. Hvis casen stilles som en gruppeopgave fremmes desuden elevernes evne til at arbejde sammen.

Projektarbejde

Især i studieområdet, men også i forbindelse med længere undervisningsforløb inden for fagets egne rammer vil projektarbejde være en særdeles velegnet arbejdsform.

Ved at deltage i et projektarbejde opøves elevernes evne til at problematisere, planlægge og systematisere. Ligeledes opøves elevernes evne til at kommunikere og samarbejde om løsningen af en virkelighedsnær problemstilling.

Elevernes medbestemmelse i undervisningen

Eleverne har ikke indflydelse på de faglige mål og kernestoffet, der er afgørende for, hvilke emneområder der skal arbejdes med i undervisningen. Til gengæld kan eleverne inddrages i valget af, hvilket supplerende stof der skal perspektivere undervisningen. Desuden kan eleverne få indflydelse på valg af arbejdsformer, valg af materialer og undervisningens planlægning, herunder tidsforbruget til de forskellige temaer og arbejdsopgaver. På baggrund af en løbende evaluering af undervisningen kan eleverne diskutere, hvorledes undervisningen bedst muligt kan tilrettelægges for, at de faglige mål nås. Nøgleordene er: problemorienteret, helhedsorienteret, selvstændiggørende og ansvarlighedsfremmende undervisningsformer.

Skriftligt arbejde

Skriftligheden for international økonomi A beskrives i følgende bekendtgørelser:

I læreplanen for international økonomi A anføres:

”Det skriftlige arbejde skal planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i de øvrige fag.

I løbet af det samlede forløb udarbejdes skriftlige produkter med progression i form og indhold. Skriftligt arbejde skal understøtte opfyldelsen af de faglige mål, herunder evnen til systematisk at formidle problemstillinger på relevante taksonomiske niveauer med anvendelse af fagets begrebsapparat. Der skal arbejdes systematisk med forskellige opgavetyper og med varieret materiale, herunder tekst, diagram og talmateriale”

Om skriftligt arbejde står der endvidere i HHX-bekendtgørelsen.

”§ 74. Stk. 2. Skriftlige arbejder kan have form af tekster, rapporter, it-præsentationer, multimedieproduktioner m.m.

§ 76. Skriftligt arbejde skal både inden for det enkelte fag og på tværs af fag bidrage til elevernes kompetenceudvikling ved at

- udvikle og dokumentere elevernes færdigheder og viden inden for fagområderne,*
- øve eleverne i at formidle fagligt stof i sprogligt korrekt skriftlig form,*
- sikre mulighed for, at eleverne kan gennemføre en selvstændig bearbejdning af problemstillinger,*
- øve eleverne i at udføre en systematisk skriftlig fremstilling, herunder få mulighed for at demonstrere overblik over et fagligt stof,*
- bidrage til elevernes fordybelse i særlige problemstillinger og*
- give grundlag for elevens og lærerens evaluering af elevens standpunkt.*

Og endelig i hhx-bekendtgørelsens bilag 4 står der:

”Eleverne skal under anvendelse af faglig viden, grundlæggende metoder i faget/fagene og relevant dokumentation kunne give en klar, sammenhængende og nuanceret skriftlig fremstilling, der bygger på følgende studieforberedende skrivekompetencer:

- genrebevidsthed*
- sproglig korrekthed*
- disposition*
- argumentation*
- anvendelse af citater, figurer, illustrationer m.v.*
- præsentation*
- relevante henvisninger, noteapparat og litteraturliste.*

De studieforberedende skrivekompetencer skal anvendes i blandt andet studieretningsprojektet.”

Skolen tildeler faget mindst 110 timers elevtid til skriftligt arbejde, hvor ca. 10 % af den afsatte elevtid skal bidrage til det skriftlige arbejde i studieområdet.

Skriftlighed inddrages i den daglige undervisning og udgør en nødvendig forudsætning for at kunne opfylde fagets faglige mål.

Det er nyttigt at holde sig for øje at skrivning i faget har to funktioner.

Før det første skal eleverne skrive for lære fagets begreber, faglighed, metoder osv. Denne funktion kaldes ’tænkeskrivning’. I den sammenhæng skriver eleven for sig selv med det formål at få styr på fagligt stof. Det vil sige at eleven har lov til at lade skrivningen være rodet, ustruktureret og uformel.

For det andet skal eleverne lære at skrive for at formidle fagligheden, dvs. skrive for at præstere noget. I denne situation skriver eleven med andre som målgruppe, det vil sige der stilles krav op klarhed, struktur og korrekthed.

Begge skrivefunktioner er væsentlige i international økonomi A.

Forskellen på tænkeskrivning og formidlingskrivning

<i>Tænkeskrivning – skrive for at lære</i>	<i>Formidlingskrivning – skrive for at præsentere</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Man skriver til sig selv • For at udvikle ideer og afprøve faglig viden • Uden at være forpligtet på at det skal kunne forstås af andre. • Skrivningen kan være kreativ, • mangfoldig • rodet og springende. • Sproget kan være privat og hverdagsagtigt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Man skriver til andre • For at formidle ideer og faglig indsigt. • Man er forpligtet på at gøre sig forståelig for fjerne læsere. • Man underlægger sin tekst kritisk analyse, • Må revidere, vælge ud, • Skabe struktur og orden. • Sproget skal være formelt og korrekt så læseren ikke støder sig på det så opmærksomheden flyttes fra meddelelsen.

Baseret på Ellen Krogh og Lisbeth Pedersen, Fagdidaktik i økonomifagene. S. 32

Fagets grundlæggende genre kan defineres som notat-genren. Tankegangen er, at denne genre viser hvordan fagets skriftlig kan forstås i en virkelighedsnær situation. Notat-genren kan ses som et pejlemærke for den saglige skrivekultur, der bør gøre sig gældende i fagets skriftlighed, ikke som et mål om at alle elever skal uddannes som embedsmænd eller lign.

Fagets grundlæggende skriftlige genre: "Notat-genren"

Et notat skrives typisk af en embedsmand eller en anden professionel person til en beslutningstager, fx en minister, en direktør, et besluttende udvalg. Notatet præsenterer professionel og faglig information og giver det bedst mulige grundlag for en stillingtagen eller beslutning. Notatet har til formål at fremlægge et sagsområde eller et tema. Notatet indeholder redegørelser, analyser, diskussioner samt vurderinger og anbefalinger og indeholder ligeledes ofte klagørende empiri eller eksempler af både kvalitativ og kvantitativ karakter, der understøtter argumentation og skaber tillid til at den givne information er troværdig, udtømmende og relevant.

Ofte vil notatet være knyttet til en problemstilling der enten er givet i form af en "stillet opgave" eller i form af et projekt med afsæt i en (elev)udarbejdet problemformulering.

Eksamensopgaven i International økonomi A tenderer notatgenren, og det forventes, at eleverne anvender "internationaløkonomiske" fagbegreber og lever sig ind i rollen som leverandør af faglige informationer til en anden fag-person, der skal tage stilling til en given udfordring.

Opgavetyper:

Nedenfor redegøres for forskellige opgavetyper som kan anvendes i undervisningen i det der overvejes hvilken skrivefunktion (tænke- eller formidle) opgaven ønskes at opfylde.

Færdighedsopgaver kan være små opgaver, der oftest knytter sig til en tekst eller tabel. Der kan også være tale om testopgaver med sand/falsk spørgsmål, multiple choice og lignende, som af læreren og eleverne kan anvendes til at vurdere det faglige udbytte af undervisningen, herunder at vurdere elevernes paratviden. Ligeledes kan der være tale om opgaver, der tager udgangspunkt i et udleveret materiale, hvortil der er knyttet nogle spørgsmål, og hvor eleverne blandt andet trænes i at analysere og vurdere samfundsøkonomiske problemstillinger.

Hurtigskrivning. Som opstart på et emne kan eleverne skrive så meget de ved om emnet. Det drejer sig om at skrive uden at gå i stå i 4-5 min. Går man i stå starter man blot på ny. Efterfølgende kan man lade enkelte elever læse deres tekst op. Formålet er, at eleverne får overblik over mulige vinkler på emnet.

Oversigtsopgaver/Minilex. Som afslutning på et forløb kan eleverne udarbejde skemaer, tabeller eller modeller, der skaber overblik over et forløb eller emne. Eksempler på emner kan være økonomiske politikker, handelsteorier, globaliseringsårsager og konsekvenser, velfærdsdebattens hovedproblemstillinger/løsninger og inflationsbekæmpelse. Formålet er at skabe overblik over et stofområde.

Rapporter/caseopgaver. Formålet med disse opgaver er, at eleverne får mulighed for selvstændigt at fordybe sig i virkelighedsnære nationale såvel som internationale og globale samfundsøkonomiske problemstillinger. Denne opgavetype vil være relevant at anvende i de del af forløbet hvor eleverne er blevet udstyret med væsentlig dele af fagets begrebsapparat, ligesom det er en god ide at planlægge større rapporter i sammenhæng med SRP og bilag 4 om studieforberedende skrivekompetence.

Synopsis. Denne opgavetype er mindre skrivetung end rapportformen, men indeholder den sammen faglige tyngde. Synopsisformen er velegnet som en del af en forløb, hvortil der er knyttet en afsluttende mundtlig præsentation eller diskussion. En synopsis er en koncentreret og ikke afsluttet fremstilling af en problemstilling, der endeligt behandles færdigt i et mundtligt oplæg.

Det er væsentligt at huske benyttes prøveform b) ved den mundtlige prøve bør synopsis-skrivningen trænes grundigt. Alle elever vil møde synopsisformen i studieområdet del 3.

Noter. Gode noter er en del af gode skriftlige kompetencer. Man kan i samarbejde med lærerteamet systematisk træne eleverne i at tage noter i timerne og jævnligt sætte de gode noter på dagsordenen i undervisningen på tværs af fagene.

At rette skriftlige opgaver:

Det er anbefales, at læreren tydeliggør efter, hvilke rettekriterier den enkelt opgave bedømmes. Dels er det hensigtsmæssigt og trykthedsskabende (især for gymnasiefremmede elever), at eleverne ved, hvordan de bliver bedømt, når de besvarer den konkrete opgave, dels er det lettere og bedre at fortage en fokuseret retning af opgaven, når retningen ”går efter” bestemte kriterier. Det vil være alt for uoverskueligt for eleverne, at modtage rettelser vedrørende alle fokuspunkter allerede fra først stillede opgave. Kravene til elevernes bør stige og flere fokus områder bedømmes i takt med at elevernes bør kunne opfylde faget faglige mål til de endelige prøver.

Læreren kan bl.a. udvælge fokuspunkter fra nedenstående liste.

1. Svarer eleverne på opgaveformuleringen? Det afgørende, at eleverne går ind på opgavens præmisser og demonstrerer evne til at besvare det stillede spørgsmål. På den ene side betyder dette, at eleven fremdrager relevante faglige elementer som underbygger et svar. På den anden

side bør forventes at ikke svare på mere og andet end A anvende sin viden. Heri ligger både en pointe om at ”fagligheden skal være i orden” og at fagligheden ikke påklistres som afsondrede afsnit uden forbindelse til den egentlig opgavebesvarelse, men bidrager til specifik afklaring.

2. Skriftligheden/sproget? Anvender eleverne fagligt korrekt sprog og glider sproget hensigtsmæssigt. Rammer eleven fagets faglige tone? Hvis eleverne anvender punktopstilling, gøres dette i en relevant sammenhæng? Når eleverne disponerer et afsnit, gøres dette i sammenhængende helheder?
 3. Skarphed i forståelse af de taksonomiske begreber?: Dette hænger sammen med pointen om at besvare opgaven, (jævnfør punkt 1), men drejer sig her også om at forstå og sondre mellem de taksonomiske niveauer. F. eks. at eleverne rent faktisk leverer en systematisk fremstilling, når de bliver bedt om ”at redegøre” for et eller andet til forskel fra en vilkårlig beskrivelse af ting og sager i flæng. Præcis forståelse af de taksonomiske begreber bidrager til at den rette faglighed bringes i spil på rette sted i besvarelsen. Dette bidrager både til, at eleverne besvarer på opgaven, dvs rent faktisk ”diskuterer”, hvis det er det man bliver bedt om, og til at eleven undgår gentagelser. Et emne kan jo fint både blive diskuteret og vurderet uden at der er tale om gentagelser, men er elevernes sig ikke bevidst om taksonomiernes præcise betydning kan det være vanskeligt undgå gentagelser i de forskellige svar om handlende samme temaer.
 4. Står svaret det rigtige sted i besvarelsen? Struktur? Jævnfør punkt 4 bidrager god forståelse af taksonomiske begreber til klare svar. Af og til ”oversvarer” eleverne, dvs. de f. eks. påbegynder et højere taksonomisk niveau som en del af et svar på et lavere taksonomisk niveau. Hermed afslører eleven mangel på taksonomisk skarphed, f. eks. kan man forestille sig at eleverne påbegynder analyse i et redegørende afsnit. Dette kan opfattes som et strukturproblem, men viser alligevel faglig analytisk kompetence, som bør honoreres i relevant omfang, selv om strukturen kunne være mere klar.
 5. Tydelig empiri-inddragelse som en del af svaret? Hvis eleverne bliver bedt om at inddrage bilag eller empiri skal de bedømmes på i hvilket omfang inddragelsen er relevant og tydeligt. Med ’relevant’ menes, at bilagene skal bringes i spil i forbindelse med besvarelsen af opgave, ikke påklistret og blot referende. Tydelig inddragelse indebærer, at eleverne klart viser hvordan bilaget beriger besvarelsen.
5. Copy/paste, selvstændighed og kildehenvisninger? Anvendes god henvisningskik.? I de tilfælde, hvor eleverne anvender andres materialer skal eleverne anføre kilder.

Nedenfor vises en model for, hvordan elevernes forståelse af fagets krav, her særligt vedrørende skriftlighed, kan bearbejdes ved at læreren i samarbejde med elevernes udarbejder evalueringskriterier. Pointen er, at evalueringskriterierne synliggøres for eleverne og at de arbejder på en aktiv måde med deres egen skriftlighed.

Model for at arbejde med evalueringskriterier:

1. Modelstudier.
Udlever og lad eleverne læse to-tre kopier af tidligere elevbesvarelser (anonymiseret) der ligger på forskellige niveauer.2. Vurderingsdiskussion
Lad eleverne bedømme opgaverne og argumentere for deres bedømmelse. Diskuter bedømmelserne. Det er selvfølgelig vigtigt at diskutere niveauerne, men mindst lige så vigtigt at få argumenterne for kvalitet eller mangel på samme frem i lyset. Det er vældig udbytterigt at diskutere med eleverne hvordan de svagere opgaver ville kunne forbedres og løftes. |
|---|

3. Opstilling af evalueringskriterier

Opstil sammen med eleverne et sæt af evalueringskriterier for den kommende opgave. Det er vigtigere at de kan fungere som brugbare og effektive stilladser for eleverne på det aktuelle niveau, end at alle aspekter af opgaven er repræsenteret. Man kan med fordel tænke i en progression hvor evalueringskriterier kan revideres og udvides efterhånden.

4. Fokuseret opgaveretning efter evalueringskriterierne

Med evalueringskriterier får man som lærer også en model for fokuseret retning af opgaver og et sæt af kriterier at henvise til.

Ellen Krogh, Lisbeth Pedersen, Fagdidaktik i økonomifagene.

Det anbefales, at fagets elevtid planlægges, idet der tages hensyn til elevernes øvrige elevtids-belastning på uddannelsen. Det er hensigtsmæssigt i forhold til elevernes forståelse af opgavens omfang, at eleverne ved skriftlige arbejder der medtælles i elevtiden, gøres opmærksom på, hvor meget elevtid læreren vurderer der er knyttet til den enkelte opgave.

Planlægning af fagets elevtid over et forløb på tre år kan f. x. se således ud:

Hh1: grundforløb	2 timer
Hh1: 2. Semester	15 timer
Hh2: 3. Semester	15 timer
Hh2: 4. Semester	20 timer
Hh3: 5. Semester	24 timer
Hh3: 6. Semester	24 timer

3.4 It i undervisningen

It kan med fordel inddrages i undervisningen. Det gælder på følgende områder:

- informationssøgning på Internettet
- edb-baserede simulationsmodeller
- hjælpemiddel ved mundtlig og skriftlig præsentation af økonomisk stof (herunder fremstillet med henblik på fremskaffelse af samfundsøkonomiske informationer. Det gælder både konkrete demografiske og økonomiske data samt informationer fra eksempelvis avisdatabaser.

I selve informationssøgningsprocessen trænes eleverne i at vurdere, hvilke data der er relevante i relation til den problemstilling, der arbejdes med, samt i at vurdere pålideligheden af de forskellige dataudbydere.

Det er hensigtsmæssigt, at eleverne tilegner sig et generelt overblik over de mest centrale databaser, der kan anvendes i forbindelse med løsning af opgaver/problemstillinger, som kræver fremskaffelse af økonomiske og/eller demografiske nøgletal. Ligeledes er det hensigtsmæssigt, at eleverne kan søge informationer på diverse avis- og tidsskriftsdatabaser og udbydere af økonomiske analyser. Det må forventes, at det i høj grad er eleverne selv, der via Internettet og publikationer finder frem til relevante informationer og data.

Simulationsmodeller

Edb-baserede simulationsmodeller kan også indgå i undervisningen. Den mest anvendte simulationsmodel er Finansrådets Vismandsmodel (Vismandsspillet), der er udarbejdet til undervisningsbrug. Simulationsmodeller kan bruges til at analysere følgerne af forskellige økonomiske indgreb og samspillet mellem disse.

Det er relevant, at eleverne i forbindelse med anvendelse af simulationsmodeller opnår en forståelse af principperne for opbygningen af en samfundsøkonomisk model. Især, hvis eleverne har valgfaget matematik, kan simple ligninger, der illustrerer modellens centrale sammenhænge, inddrages i undervisningen. Det er i øvrigt relevant, at eleverne får indsigt i de begrænsninger, der ligger i matematiske simulationsmodeller. Desuden er det relevant, at eleverne opnår forståelse af, at simulationsmodeller ikke er objektive beskrivelser af virkeligheden.

Præsentation

It er et vigtigt hjælpemiddel i forbindelse med henholdsvis mundtlig og skriftlig præsentation af samfundsøkonomiske og demografiske data, hvorfor det er relevant at anvende it både i forbindelse med skriftligt arbejde og i forbindelse med mundtlig præsentation på klassen.

Eleverne skal selv kunne opstille tabeller og diagrammer, der belyser erhvervsforhold, demografiske forhold og samfundsøkonomiske forhold med henblik på skriftlig præsentation eller mundtlig fremlægelse. Der kan fx være tale om opstilling af en lang række data i tabelform eller fremstilling af en søjle- eller kurvefigur i et relevant softwareprogram.

Eleverne forventes således at kunne opstille tabeller og sætte grafiske illustrationer op i et hensigtsmæssigt layout med passende overskrift, målestok samt kildeangivelse, herunder at kunne vurdere, hvilken udtryksform der er mest velegnet til at præsentere de fundne data.

3.5 Samspil med andre fag

Det er vigtigt at tilrettelægge undervisningen således, at faget både i studieområdet og i forbindelse med den øvrige undervisning kan indgå i fagligt samspil med andre af uddannelsens fag. Det anbefales, at det faglige samspil og koordineringen heraf formuleres eksplicit i studieplanen, og at denne studieplan tydeliggøres overfor eleverne. Dette vil bidrage til at sikre, at elevernes forståelse for uddannelsens identitet sammenhæng styrkes.

I læreplanen står der om samspil med andre fag:

”Når faget optræder som studieretningsfag, indgår det i samspil med de øvrige samfundsvidenskabelige fag. Med humanistiske fag, indgår faget i samspil om internationale temaer.

Endelig har faget samspil med matematik vedrørende matematisk bearbejdning af samfundsøkonomiske problemstillinger, når matematik indgår i studieretningen.

Kernestof og supplerende stof skal udvælges, så det bidrager til styrkelse af fagligt samspil i studieretningen”

Studieområdet del 1

I studieområdet del 1, der består af 40 timer, indgår international økonomi med ca. 15 timer i det samfundsøkonomiske/samfundsfaglige område i samspil med samfundsfag c, som indgår med mindst 25 timer. Undervisningen skal tilrettelægges således, at den bidrager til opfyldelse af målene for studieområdet del 1

Undervisningen i studieområdets del 1 skal fremme elevernes evne til at kunne:

- fremlægge og diskutere arbejdet med en faglig problemstilling

- redegøre for metodeanvendelse på et elementært niveau
- reflektere over sin faglige udvikling i løbet af studieområdet del 1, herunder brug af forskellige arbejdsformer og studiemetoder
- formidle og strukturere sit arbejde.

Det er vigtigt, at eleverne lærer at arbejde med udvalgte metoder i faget. Der kan fx være tale om at søge statistiske data på udvalgte databaser og opstille tabeller eller grafer i forbindelse med problemstillinger der undersøges.

Samtidig bør undervisningens indhold have en sådan karakter at det egner sig til at give eleverne et grundlæggende billede af international økonomis faglige identitet forud for elevernes endelige valg af studieretning.

Læs mere om international økonomi i studieområdet del 1 i vejledningen for studieområdet

Studieområdet del 3 (det internationale område)

International økonomi indgår med ca. 15 timer i studieområdet del 3. Området består af 60 timer og indeholder i øvrigt at fagene dansk, samtidshistorie og sprog. Fagene indgår med ca. lige store andele.

Undervisningen i studieområdets del 3 skal fremme elevernes evne til at kunne:

- selvstændigt formulere og analysere samfundsøkonomiske, kulturelle og historiske problemstillinger
- argumentere fagligt, herunder forholde sig kritisk og perspektiverende til egne konklusioner
- forholde sig kritisk til metodeanvendelse
- reflektere over fagenes bidrag til emne og problemformulering
- søge og behandle faglig information med relevans for den valgte problemstilling.

I læreplanen for studieområdets del 3 står at der:

”arbejdes med analyser og vurderinger af problemstillinger vedrørende udviklingen i menneskesyn, værdigrundlag og samfundsøkonomiske forhold. Dette belyses i et internationalt perspektiv”

Alle international økonomis faglige mål vil kunne orienteres i retning af et flerfagligt samarbejde omkring undersøgelse af udvalgte problemstillinger i forbindelse med et internationalorienteret tema. Der er særlig grund til at være opmærksom på fagets metodiske dimension, dvs. søge og behandle data og vurdere informationernes troværdighed. Ligeledes er det oplagt, at eleverne opnår forståelse af forskellen på kvalitative data, ofte tekster der fortolker en samfundsøkonomisk situation eller udvikling og kvantitative data, ofte statistiske data, der dokumenterer samfundsøkonomisk empiri.

Læs mere om international økonomi i studieområdet del 3 i vejledningen for studieområdet

Matematik

Det faglige samspil med matematik finder sted når matematik indgår i studieretningen. Samspillet kan dreje sig om elementære matematiske redskaber, fx procentberegning, index-beregning, anvendelse af lineære funktioner og inddragelse af komplekse matematiske modeller til anskueliggørelse af samfundsøkonomisk sammenhænge.

Uanset om matematik indgår i studieretningen anbefales det, at der etableres samspil mellem matematik og international økonomi i de tilfælde, hvor det praktisk lader sig gøre. Problemet kan være at undervisningen i de to fag ikke tidsmæssigt er placeret, således at samspillet kan udfolde sig parallelt i under-

visningen. Under alle omstændigheder vil der være mulighed for at matematik og international økonomi samarbejder i studieområdet del 1.

På grundlæggende niveau stilles der i international økonomi krav om, at eleverne kan foretage simple beregninger i forbindelse med samfundsøkonomiske analyser. De matematiske elementer er deskriptiv statistik, anvendelse af regneark og grafisk præsentation af et talmateriale. Brugen af tal i argumentation og dokumentation af samfundsøkonomiske forhold kan bidrage til at kvalificere faglige konklusioner.

Nedenstående ufuldkomne liste indikerer at international økonomi har rige muligheder for fagligt samspil med uddannelsens øvrige fag. [Yderligere inspiration til samarbejdsopgaver kan hentes i EMU'en.](#)

Outsourcing

Fag: virksomhedsøkonomi, afsætning, international økonomi og samtidshistorie.

Emne: fordele og ulemper ved outsourcing på kort og lang sigt.

Outsourcing set ud fra en erhvervsmæssig, samfundsøkonomisk og historisk synsvinkel.

Elasticitet

Fag: virksomhedsøkonomi, afsætning og international økonomi.

Emner: beregning af elasticitet og anvendelse af elasticitet set ud fra henholdsvis en virksomhedsøkonomisk synsvinkel, en afsætningsøkonomisk synsvinkel og en samfundsøkonomisk synsvinkel.

Dansk industris konkurrenceevne

Fag: virksomhedsøkonomi, afsætning og international økonomi.

Emner: virksomhedsstruktur, nicheproduktion, industriblokke, danske klynger/styrkeområder og konkurrenceevne.

Dansk konkurrenceevne

Fag: virksomhedsøkonomi, afsætning og international økonomi.

Emne: analyse af medicinalindustrien i Danmark, Medicon Valley, branchens styrkeområder samt eksportmarkeder.

Globalisering

Fag: international økonomi, samtidshistorie og evt. dansk og engelsk.

Emner: tidligere globaliseringsbølger (1870'erne osv.), globalisering nu, ulandenes rolle i globaliseringen, outsourcing, komparative fordele, frihandel mv.

Økonomiske kriser

Fag: international økonomi og samtidshistorie.

Emner: Wall Street-krakket, 1930-krisens sociale følger (arbejdsløshed mv.), politiske konsekvenser (fascisme, nazisme mv.) og lavkonjunktur (BNP-vækst, arbejdsløshed, inflation mv.) samt handelskrig (valutabegrænsninger, protektionisme mv.).

Oliekriserne

Fag: international økonomi og samtidshistorie.

Emner: Israel/Palæstina-konflikten, kriserne og krigene i Mellemøsten, olie som ressource, prisdannelsen på olie, olieprisens makroøkonomiske betydning samt lavkonjunkturerne i midten af 1970'erne og i begyndelsen af 1980'erne.

Subsahara

Fag: international økonomi og samtidshistorie.

Emner: kolonisering i 1800-tallet, international arbejdsdeling, frihandelsepoken i slutningen af 1800-tallet (tidlig globalisering), Afrikas økonomiske udvikling, monoeksport, råvarehandel og prisdannelsen på råvarer.

Et landeportræt af et engelsksproget land med relevans for dansk eksport

Fag: international økonomi, afsætning, engelsk, samtidshistorie og matematik.

Forslag til emner der kan inddrages fra international økonomi :

- demografiske forhold
- erhvervsmæssige forhold
- forsyningsbalance, økonomiske nøgletal (konjunktursituationen)
- Danmarks samhandel med landet
- handelsaftaler og handelshindringer samt valutaforhold
- miljø- og ressourceproblemer

3.6 Undervisningsmaterialer

International økonomi er et fag, hvor inddragelse af aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger spiller en overordentlig stor rolle i undervisningen. Det gælder såvel nationale som europæiske og globale problemstillinger. Dette stiller store krav til underviserne om at følge med i både den nationale og den internationale økonomiske udvikling. Ligeledes kræver faget, at underviserne er opdateret om aktuelle tendenser inden for centrale økonomiske stofområder. International økonomi er derfor et fag, der kræver stor forberedelse blandt andet til at udarbejde aktuelt undervisningsmateriale, herunder casemateriale.

Lærebøger mv.

Det skal bemærkes, at ved den afsluttende prøve indgår i bedømmelsen: ” i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde fagets mål .” Hvorfor det er de faglige mål og ikke den valgte lærebog, der er afgørende for eksamensopgavernes indhold.

Undervisningen i international økonomi er som hovedregel baseret på en lærebog, der er udarbejdet til faget. Men det er i den forbindelse vigtigt, at undervisningen ikke slavisk følger en lærebog fra A til Z. I stedet bør undervisningen, som det tidligere er nævnt, være tematiseret, og så vidt det er muligt tage udgangspunkt i aktuelle virkelighedsnære samfundsøkonomiske emner og problemstillinger. Herved bliver lærebogen en håndbog, hvor emner og teori gennemgås i en rækkefølge, som er tilpasset de temaer, der arbejdes med i undervisningen. I øvrigt er det sjældent hensigtsmæssigt at læse hele lærebogen, idet lærebogen kan indeholde emner, som ikke er relevante for at nå de faglige mål, der er indeholdt i læreplanen for faget.

Som supplement til en lærebog er det, at der inddrages aktuelt materiale i form af avisartikler, uddrag af økonomiske rapporter, artikler fra fagblade og statistisk materiale mv. Særligt kan det være nyttigt at vise elevernes helt aktuelle tv-indslag, hentet fra f. x. DR's, organisationers eller bankers hjemmesider. Avisartikler tv-indslag mv. kan anvendes på flere måder i undervisningen. De kan fx bruges induktivt som appetitvækker ved opstarten af et nyt emneområde, hvorefter den relevante økonomiske teori kobles på med udgangspunkt i artiklernes problemstillinger. Artikler kan også anvendes mere deduktivt som afslutning på en teoretisk gennemgang af et vanskeligt emneområde.

3.7 Progression i undervisningen

Det er vigtigt, at der er progression i undervisningens tilrettelæggelse både med hensyn til det faglige indhold og de anvendte arbejdsformer.

På grund af fagets høje abstraktionsniveau er det væsentligt, at der tages udgangspunkt i konkrete eksempler, når teori og metode inddrages i undervisningen, og at der indledes med redegørelse, analyse og vurdering af enkelte samfundsøkonomiske sammenhænge, før de mere komplicerede sammenhænge behandles i undervisningen. Det er således vigtigt, at eleverne løbende tilegner sig flere og flere meto-

der, teorier og modeller, som klæder dem på til at løse sværere og sværere problemstillinger. I den forbindelse er det også relevant, at eleverne opøves i at inddrage andre fag til at perspektivere samfundsøkonomiske emner og problemstillinger.

Endvidere er det væsentligt, at eleverne medvirker både ved undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse, samt at der udvises fleksibilitet, således at der gives plads til at inddrage en opstået aktuel økonomisk-politisk begivenhed midt i et undervisningsforløb, selv om begivenheden ikke har direkte relation til det tema, klassen arbejder med.

Med hensyn til arbejdsformer er det hensigtsmæssigt, at der med henblik på at udvikle elevernes studiekompetence er progression i de valgte arbejdsformer, og at disse både medvirker til at udvikle elevernes evne til at arbejde selvstændigt og til at arbejde sammen i grupper.

I samråd med eleverne vælges i god tid hvilken prøveform der ønskes anvendt ved afsluttende prøver i faget. Her bør man være opmærksom på særligt at træne gruppearbejdsformen i de tilfælde der vælges gruppeforberedelse.

Vær også opmærksom på at tilrettelægge det skriftlige arbejde således at der finder en progression sted i arbejdet, dels i forhold til den afsluttende skriftlige prøve og dels i de situationer hvor den afsluttende mundtlige prøveform er prøveform b), synopsisprøven.

3.8 International økonomi som valgfag

Når international økonomi gennemføres som valgfag, bør man udkrystallisere, hvorledes A-niveauet adskiller sig fra B-niveauet. Indholdsmæssigt drejer det sig hovedsageligt om velfærdsområdet økonomiske skoler og udviklingsteori, men der er også andre kernestofområder, hvor de taksonomiske niveauer er højere på A end på B. F. eks. stilles der slet ikke krav om at perspektivere på B. Dette bør derfor betones i undervisningen, ligesom vurdering og analyse bør træde tydeligt frem. Dette er meget konkret, når der stilles skriftlige opgaver. Se mere om taksonomiske niveauer, afsnit 2.1

Dernæst bør underviseren danne sig et indtryk af elevernes konkrete baggrund; her tænkes på at det er en god ide orientere sig i undervisningsbeskrivelser eller lektionsplaner fra de pågældende hold eleverne kommer fra. Således kan man få overblik over, hvilke kernestof områder og supplerende stof eleverne er blevet undervist i.

Der kan også gennemføres skriftlige opgaver/tests relativt tidligt i forløbet for at få et billede af elevernes faglige niveau.

Det er vigtigt, at der lægges en plan for anvendelsen af elevtiden, da der jo på ét år skal gennemføres ca. 100 timers elevtid (afhængig af om de har haft elevtid på B-faget, og hvor meget elevtid international økonomi har bidraget med til diverse forløb) Denne plan bør også basere sig på overvejelser angående progressionen i skriftligheden, således at eleverne ikke ”kvæles” i skriftlighed.

4. Evaluering

Der skal ifølge læreplanen foretages løbende formativ evaluering, og en afsluttende summativ evaluering (skriftlig og mundtlig prøve).

4.1 Løbende evaluering

I læreplanen for international økonomi A står der:

”Gennem individuel vejledning og brug af test opnår eleverne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Herunder inddrages aktiviteter, der stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Grundlaget for evalueringen er de faglige mål.”

Der skal således løbende foretages interne evalueringer i forbindelse med undervisningens gennemførelse. Det kan i den forbindelse være relevant at foretage evalueringer ved afslutningen af længerevarende temaforløb.

Et af formålene med den løbende evaluering af undervisningen er, at den kan bidrage til at forbedre denne. Ligeledes er det formålet med evalueringen, at eleverne får lejlighed til at være medbestemmede om undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse, hvilket ideelt set bevirker, at eleverne bliver engagerede i og medansvarlige for undervisningens forløb.

Hvad, der konkret skal evalueres, afhænger af det forudgående undervisningsforløb, og hvilke delmål der er arbejdet med i forløbet. Det kan fx være relevant at evaluere elevernes indsats, deres udbytte af undervisningen samt deres arbejdsvaner og arbejdsformer. Ligeledes kan det være relevant at evaluere det anvendte undervisningsmateriale med hensyn til omfang, relevans og sværhedsgrad samt med jævne mellemrum at evaluere arbejdsklimaet i klassen. I tilknytning til undervisningsforløb, der er tilrettelagt i samspil med andre af uddannelsens fag, er det væsentligt, at lade eleverne reflektere over, hvordan de enkelte fag supplerer hinanden i forbindelse med løsningen af de faglige problemstillinger, som der er arbejdet med i undervisningsforløbet. Endelig bør eleverne have mulighed for med mellemrum at evaluere lærerens indsats.

Hvordan evalueringen kan foretages afhænger af, hvilket undervisningsforløb der evalueres. Der kan således være tale om, at eleverne udfylder evalueringsskemaer, som er udarbejdet af læreren, eller om en diskussion med eleverne i grupper eller en diskussion med hele klassen. I alle former for evaluering er det vigtigt, at resultatet af evalueringen diskuteres på klassen.

Eleverne skal, som det fremgår af læreplanen, opnå en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Denne del af den løbende evaluering er individuel og kan fx baseres på følgende elementer, der vurderes i relation til den forventede grad af målopfyldelse på evalueringstidspunktet:

- test, herunder selvevalueringstest fx i form af multiple choice test, sand/ falsk opgaver og lignende
- skriftlige opgaver, der lægger op til redegørelse, analyse og vurdering
- arbejdet med forskellige caseopgaver, herunder skriftlige caseopgaver
- mundtlig fremlæggelse og diskussion på klassen
- aktiv deltagelse i den daglige undervisning.

Tilbagemeldingen på et skriftligt arbejde eller en mundtlig fremlæggelse vil ofte være en karakter. Karakteren bør som hovedregel kombineres med skriftlige eller mundtlige kommentarer, der gør eleverne opmærksomme på både de stærke og svage sider af opgavebesvarelsenerne, således at eleverne herigenem får vejledning i, hvad de hver især skal arbejde med for at forbedre deres faglige standpunkt.

4.2 Prøveformer

Den afsluttende evaluering består af en obligatorisk skriftlig og en mundtlig prøve efter udtræk.

Den skriftlige prøve

Der kan vælges mellem to prøveformer. Hvilken af de to prøveformer, der vælges, bestemmes af skolen. Der vælges samme eksamensform for en hel klasse/et helt hold, men der vælges ikke nødvendigvis samme prøveform for samtlige klasser/samtlige hold på skolen.

Prøveform a

Fra læreplanen citeres: ” *Skriftlig prøve på grundlag af en centralt stillet case, hvortil der er knyttet et antal spørgsmål. Prøvens varighed er 5 timer.* ”

Prøveform b

Fra læreplanen citeres: ” *Skriftlig prøve på grundlag af en centralt stillet case, hvortil der er knyttet et antal spørgsmål. Prøvens varighed er 5½ time.*

Prøven er todelt. Varigheden af første fase af prøven er 1½ time. Eksaminanderne læser og diskuterer indbyrdes i grupper på op til fire den udleverede case. Varigheden af anden fase af prøven er 4 timer. Spørgsmål i tilknytning til casen udleveres, og eksaminanden udformer sin individuelle besvarelse af de stillede spørgsmål.”

Fordelene ved sidstnævnte prøveform er, at det ligner det daglige arbejde, hvor eleverne typisk indbyrdes diskuterer en opgave inden, de løser den individuelt. Den fælles forberedelsestid kan desuden medvirke til at tage toppen af eksamensnervøsiteten. Hvis skolen vælger denne eksamensform er det hensigtsmæssigt, at klassen har indflydelse på kriterierne for gruppedannelsen til første del af prøven.

Det er hensigtsmæssigt, at eleverne flere gange i løbet af undervisningsperioden trænes i gruppedelen, det vil sige den fælles forberedelse, og at eleverne derefter løser opgaven (de til casen knyttede opgaver) individuelt.

Det er ikke sikkert, at elevernes besvarelser bliver bedre ved denne form for skriftlig prøve frem for prøveform a, men prøveformen med fælles forberedelse kan måske virke mindre belastende for eleverne end prøveform a.

For at sikre at eleverne ikke har kommunikation med andre under prøven er det ikke tilladt at have internatadgang under prøven.

Den mundtlige prøve

Der kan vælges mellem to prøveformer. Hvilken af de to prøveformer, der vælges, bestemmes af skolen. Der vælges samme eksamensform for en hel klasse/et helt hold, men der vælges ikke nødvendigvis samme prøveform for samtlige klasser/samtlige hold på skolen.

Prøveform a

Fra læreplanen citeres: ” *Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt tekstmateriale og et antal spørgsmål. Prøvematerialet fremsendes til censor og godkendes af denne før prøvens afholdelse.*

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives 60 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminator og eksaminand.

Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme eksamenshold. Hele prøvematerialet skal være tilstede fra og med første eksaminand trækker sin opgave og skal dække kernestof og supplerende stof bredt.”

Eksamensopgaverne skal som citeret indeholde et ukendt tekstmateriale med et antal spørgsmål i tilknytning hertil. Eksamensopgaverne bør således indeholde mindre artikler, grafer og/eller tabeller, som er ukendte for eksaminanden. Opgaverne skal lægge op til, at eksaminanden får lejlighed til at demonstrere sin evne til at anvende faglig teori og metode samt til at analysere, perspektivere og vurdere faglige problemstillinger. Ligeledes er det væsentligt, at eksaminanden under eksaminationen får lejlighed til at argumentere for sine faglige synspunkter.

Eksamensopgaverne bør alle være forsynet med en overskrift, der angiver hovedproblemstillingen, som det ukendte tekstmateriale og de stillede spørgsmål er centreret om. Ligeledes er det væsentligt, at det udleverede tekstmateriale er aktuelt, og at det er tilpasset længden af forberedelsestiden, således at ca. halvdelen af forberedelsestiden bruges til at sætte sig ind i tekstmaterialet, og den anden halvdel bruges til at disponere svarene på de stillede spørgsmål. I øvrigt er det væsentligt, at tekstmaterialets læsbarhed er af en sådan kvalitet, at eksaminanden i forberedelsestiden ikke hæmmes af ulæselige artikler, tabeller eller grafer og uvedkommende tekst.

Eksaminanden tildeles en prøvemateriale (eksamensopgave) ved lodtrækning. Hver eksaminand skal vælge mellem mindst 4 opgaver. Hele prøvematerialer (alle eksamensopgaver) skal være tilgængelige, når første elev trækker sin opgave. I tilfælde hvor prøven løber over flere dage betyder dette at alle

spørgsmål skal ligge til trækning begge/alle dage. Et prøvemateriale må anvendes ved tre eksaminationer. Eksaminator og censor forestår lodtrækningen af eksamensopgaverne, dog kan skolens ledelse eller en repræsentant herfor erstatte censor.

Det er væsentligt at prøvematerialet, dvs. eksamensopgaverne til sammen skal dække de faglige mål bredt, dvs. at der bør udarbejdes spørgsmål der er repræsentative for de faglige mål i faget. Det betyder at et repræsentativt udvalg af det i undervisningsbeskrivelsen beskrevne faglige stof. Det er særligt væsentligt at være opmærksom på dette ved eksamenshold med få elever.

Der er 60 minutters forberedelsestid, hvorunder alle hjælpemidler er tilladt bortset fra kommunikation med omverdenen. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter inkl. votering. Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminator og eksaminand.

Under eksaminationen må eleverne støtte sig til alle skriftlige hjælpemidler, herunder Pc'er, USB-stik med noter eller lign. Direkte oplæsning kan aldrig tælle positivt i bedømmelsen, hvorfor det er vigtigt, at eleverne lærer at håndtere hjælpemidler på en konstruktiv måde - også i eksamenssituationen.

Karakteren fastsættes af eksaminator og censor i forening i overensstemmelse med de gældende regler for karakterfastsættelse og meddeles efterfølgende til eksaminanden. Det anbefales, at der gives en kort begrundelse for karakteren.

I forbindelse med undervisningen bør eleverne trænes til den mundtlige prøve, fx bør eleverne have mulighed for at diskutere, hvordan de bedst kan disponere tiden og stoffet såvel under forberedelsen som under eksaminationen, herunder at strukturere besvarelsen.

Prøveform b "Prøveform b): Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt samfundsøkonomisk materiale som omhandler et fra undervisningen kendt samfundsøkonomisk tema.

Dette betyder, at eleven skal til mundtlig prøve på grundlag af et ukendt materiale, som vedrører et fra undervisningsbeskrivelserne kendt tema. Temaet fremgår af materialets overskrift.

Når der refereres til ukendt samfundsøkonomisk bilagsmateriale drejer det sig en samling tekster (inklusive grafer og tabeller), en case. At temaet er kendt skal forstås på den måde, at eleven forud for prøven er gjort bekendt med temaerne via undervisningsbeskrivelser.

Prøvematerialet sendes til censor og godkendes af denne forud for prøvens afholdelse. Eksaminanden udarbejder med udgangspunkt i materialet en synopsis på maksimalt 2 sider. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af sin synopsis suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Eksaminanden bedømmes alene ud fra den mundtlige præstation.

Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på sammen eksameshold. Hele prøvematerialet skal være tilstede fra og med første eksaminand trækker sin opgave og skal dække kernestof og supplerende stof bredt."

Eksaminanden tildeles en prøvemateriale ved lodtrækning. Hver eksaminand skal vælge mellem mindst 4 opgaver. Hele prøvematerialer (alle sæt materialer) skal være tilgængelige, når første elev trækker sin opgave. Et prøvemateriale må anvendes ved tre eksaminationer. Eksaminator og censor forestår lodtrækningen af eksamensopgaverne, dog kan skolens ledelse eller en repræsentant herfor erstatte censor.

Det er væsentligt at prøvematerialet, dvs. eksamensopgaverne til sammen skal dække de faglige mål bredt, dvs. at der bør udarbejdes spørgsmål der er repræsentative for de faglige mål i faget. Det er særligt væsentligt at være opmærksom på dette ved eksamenshold med få elever.

Ifølge læreplanen er eksaminationstiden ved denne prøveform ca. 30 minutter inkl. votering, og eksaminanden har en forberedelsestid på ikke mindre end. 24 timer til at udarbejde en synopsis på ca. 2 sider på grundlag af et ukendt bilagsmateriale, men en samfundsøkonomisk overskrift, der er valgt af eksaminator. Også i dette tilfælde er det vigtigt, at det udleverede tekstmateriale inklusive bilag er afpasset forberedelsestiden, og at kvaliteten af materialet er læsbart og ikke indeholder uvedkommende tekst.

Det ukendte materiale, ud fra hvilket synopsis skal udarbejdes, skal lægge op til, at eksaminanden kan demonstrere faglig viden og overblik og kan analysere, perspektivere og vurdere faglige problemstillinger.

Muligheden for, at flere elever kan have gavn af at forberede sig sammen kan være tilstede. Men det anbefales, at skolen ikke spiller en aktiv rolle i at etablere grupper. De elever, der ikke er i gruppe vil kunne hævde, at de har fået mindre hjælp fra skolen end de øvrige elever. Der er naturligvis ikke noget i vejen for, at læreren i undervisningen som forberedelse til prøven gør opmærksom på, at det er tilladt eleverne, at forberedelsen foregår i grupper.

Forberedelsestiden er ca. 24 timer. Der er tale om "*ikke mindre end. 24 timer*" for at tillade, at der trækkes spørgsmål ved een samlet trækning for alle elever, der skal op dagen efter. Således vil alle elever være sikret 24 timer, men nogle elever vil af praktiske hensyn få lidt flere timer afhængig af deres præcise prøvetidspunkt på prøvedagen. Det kan ikke anbefales at placere denne prøveform på en mandag.

Af hensyn til elevens mulighed for at afgrænse sin besvarelse bør spørgsmålets tema fremgå tydeligt. Ligeledes bør materialet have en karakter, der gør det muligt for eleven at foretage faglige afgrænsninger i forbindelse med temaet. Materialets sammensætning bør således være tilstrækkeligt ensartet i sit emnevalg til, at eleven kan udlede et eller to fokusområder uden at materialet dog er så smalt, at eleven ikke kan foretage valg i materialets delemner.

Tekstmaterialets omfang anbefales at være mellem ca. 10-12 normalsider (én normalside = ca. 2300 tegn) dog under hensyntagen til materialets karakter.

Det anbefales, at tekstmaterialet sammen med undervisningsbeskrivelsen fremsendes til censor i god tid før prøvens afholdelse, da prøvematerialet skal godkendes af censor.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation og fremlæggelse af sin synopsis suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Det skal bemærkes, at eksaminanden alene bedømmes ud fra den mundtlige præstation, hvorfor det er væsentligt, at eleven opfatter synopsisen som sit personlige noteapparat, - et redskab til at levere en præstation. Under eksaminationen kan eksaminanden støtte sig til synopsisens eller andre hjælpemidler eksaminanden ønsker, men direkte oplægning fra synopsisens kan ikke tælle positivt ved bedømmelsen.

Karakteren fastsættes af eksaminator og censor i forening i overensstemmelse med de gældende regler for karakterfastsættelse og meddeles efterfølgende til eksaminanden. Det anbefales, at der gives en kort begrundelse for karakteren.

I forbindelse med undervisningen bør eleverne trænes i den valgte prøveform, hvorfor det er hensigtsmæssigt, at der i løbet af undervisningstiden gennemføres nogle forløb, der træner eleverne i at udarbejde en synopsis. Med udgangspunkt i et udleveret materiale, skal eleven udarbejde en synopsis på ca. to sider.

En synopsis er en koncentreret indholdsbeskrivelse eller en oversigt, og ikke som en rapport med udbygget argumentation, uddybende indledninger, osv. Synopsisens er "kort og kontant" og kan ikke stå alene. En synopsis er en elevens eget note-papir som man skriver så kort, så den kan overskues og indeholde det stof og de synsvinkler, eleven vil fremlægge lægge op til dialog- en slags struktureret "huseseddel", der sikrer at, eleven kan udfolde sin besvarelse under eksamen, således at den bedst muligt opfylder de faglige mål.

Synopsen er det smalle sted på et timeglas – efter indsamling og bearbejdning/før udfoldelsen ved fremlæggelsen. I den mundtlige fremlæggelse skal man op på de høje taksonomiske niveauer, dvs, formidle analytiske pointer og vurderinger. For at kunne opholde sig der skal man have gjort sit forarbej-

de, dvs. vist man har forstået, kan anvende og analysere vurdere osv.– og det er dét, man gør i synopsis.

Forslag til synopsis indehold:

1. Redegørelse for valg af problemstilling(er): Hvorfor er problemet interessant i forhold til temaet og det udleverede materiale?
2. Analyser af den valgte problemstilling(er) på baggrund af materialets begreber og de relevante teorier
3. Kortfattet diskussion og vurdering i forbindelse med eventuelle løsninger problemstillingen giver anledning til.
4. Konklusion og faglig stillingtagen til problemstillingen/problemstillingerne og eventuel perspektivering.

3. Bedømmelseskriterier

Fra læreplanen citeres:

”Ved bedømmelsen af præstationen ved den skriftlige og mundtlige prøve indgår, i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde fagets mål. Der lægges særlig vægt på eksaminandens:

- faglige viden og overblik*
- anvendelse af faglig teori og metode*
- evne til at analysere, perspektivere og vurdere faglige problemstillinger*
- evne til at formulere sig fagligt præcist*
- evne til at argumentere for de fremførte synspunkter*
- evne til at strukturere og formidle fagligt stof*

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse”

Det er vigtigt at understrege at bedømmelsen – uanset prøveform – altid skal gennemføres som en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation. Hvad angår bedømmelse af skriftlige eksamensopgaver henvises til afsnit 3.3 vedrørende skriftlighed